

drugače mogoče pisati kot — ironijo. Morda mi bode kdo očital, da preveč težimo po gospodstvu, da bi radi sami vse upravljali. Nikakor ne. Za vse posle, kar jih ima krajnega šolskega sveta načelnik, se vsak učitelj prav cifrasto zahvali, za čast pa še po vrhu. Mi ne želimo premembe postave, marveč da se točno izvršuje.

Nekje na Kranjskem je krajni šolski svet, ki je imel v šestih letih dve seji. Tudi se isti krajni šolski svet še do danes ni prenovil vsled potekle dobe zadnjih treh let.

Zopet na drugem kraju ima načelnik krajnega šolskega sveta pravico (če jo ima) da pošilja izkaze šolskih zamud e. kr. okrajnemu šolskemu svetu kar za pol leta in še več skupaj. Seveda mora biti šolsko obiskovanje potem kar uzorno.

Znan mi je celo kraj, kjer je jokajoči sinek načelnika krajnemu šolskemu svetu pripovedoval v šoli, ko je prinesel nepodpisano šolsko naznanilo, da so oče rekli: »Kaj uganjate vedno tiste komedije v šoli! Ne podpišem nič!«

Drugod mislijo načelniki in šolski svetovalci, da se jim mora učitelj lizati in klanjati kot Mahomedanec pred Khabo, če hoče, da ga imenujejo (?) definitivnim.

Gospoda kolegi! To so pege, to so težave našega stanu. Ako učitelj-trpin tej gospodi prav ne »parira«, rekče, zadosti ne kadi, dodelal jo je s svojo avtoriteto. Prišel je z njo na pravcati »kant« all javno dražbo. In v šoli?

Nikjer niso še roditelji toli previdni, da bi govorili o napakah učiteljevih tam, kjer ni otrok. O, hudobija ne pozna mej! V pričo otrok vedo, da še najbolj strežejo svoji škodoželjnosti. Prijatelj mi je pravil, da se je od svojih otroških let prvokrat zjokal tedaj, ko mu je v šoli povedal zaprti sinko mogočnega očeta

načelnika, kaj lahko stori njegov »papá« ž njim (učiteljem). »Kakor Job«, pravi prijatelj, »prokrel bi bil dan in uro svojega rojstva in vstopa v učiteljsko pripravnico, da me ni tešila učiteljska potrpežljivost (katero nam priznavajo celo najnižji sloji ljudstva) in pa zavest: vsak stan ima grenkosti življenja«.

Res, lepo je živeti v miru, ljuba je harmonija v človeškem društvu; toda v miru živeti, gledati pa in poslušati, kako se zanemarjajo zakoni šolskega in učnega reda, gledati, kako nekdo kar lahkomišelnostno blati čast učiteljsko, izpodkopa je v rojstni vasi njega veljavo, to bi se reklo: vsled ljubega miru gledati svojo smrt.

Tega pa ne more nikdo od nas zahtevati.

Mislím, da vsakdo ve, kako ljub je mir in oduren prepír. In nikdo ne išče miru zato, da bi se preprepiral, marveč vsak — če je že prisiljen kako trdo reči — se (vsaj v našem stanu) prička le zato, da bi dosegel mir, mir pod domačo streho.

Potezati se za postavo in pravico je dolžnost vsakega državljana, kamo li učitelja.

Gospod urednik! To sem hotel povedati. Stvar se mi je nategnila, in treba, da končam. Naš znanec Krjavelj je gotovo rekel, dovršivši svoje delo skozi plot: »Na, da boš vedela!« jaz sa pa moram ločiti od Krjavlja — vsak človek je rad po svoje originalen in pravim: dixi et salvavi animam meam.

Sklenil sem pa zastran tega na ta način, ker so bili oni dan božični prazniki, ko se Bogu v čast latinski poje, in pa zato, ker hočem o novem letu brez vsakeršne teže na duši zreti v bodočnost. Zato kličem vsem prijateljem in znancem in tudi Vam, gospod urednik: Srečno in veselo novo leto!

Vaš

pesimist

Književnost.

Knjige družbe sv. Mohorja. — Slavna družba sv. Mohorja ja razposlala za l. 1891. šest lepih knjig, katere so izvestno razveselile vse Slovence. Ker je itak skoraj vsak učitelj ud te velevažne družbe in jih je izvestno prečital vsaj nekoliko, ocenjali jih ne bodemo obsirneje, ampak omenjamo jih le ob kratkem.

1. Življenje Marije in sv. Jožefa, X. snopič. Spisal župnik Janez Volčič. S tem snopičem je završeno za naše razmere veliko in dobro delo, v katerem živo opisuje Janez Volčič življenje Marije, sv. Jožefa in njunih častilcev. Konec je pridejan lep životopis pokojnega J. Volčiča od O. Fl. Hrovata. Ta knjiga je izmed onih, katere knjetski društveniki prebirajo najrajši.

2. Gospod, teči mi pomagat. — Molitvenik za bolnike. Spisal krški knezoškof Jak. Peregrin Pavlič in ga je poslovenil in z navadnimi molitvami

pomnožil duhovnik krške škofije. S to knjigo bode izvestno ustrezno pobožnim bolnikom slovenskim, kateri bi radi slišali na smrtni postelji kako tolažbo. Semintje bi bilo še treba jezikovne pile.

3. Občna zgodovina, XV. snopič. Sp. Jos. Starč, kr. profesor v Zagrebu. V tem snopiču je opisana zgodovina zadnjih let po l. 1848. in z njim je dovršeno lepo delo. Vse delo obsega 4 knjige. V vsaki je opisana zgodovina jednega veka. Spisovanje zgodovine je prizadejalo pisatelju izvestno mnogo truda ter je trebalo velike pazljivosti. Zgodovina je pisana vseskozi zanimivo in doka natančno. Obudila je že pri marsikomu, zlasti pa pri dijakih, veselje in zanimanje do tega lepega predmeta.

4. Fizika ali nauk o narodi. II. (Kemija.) Sp. H. Schreiner, c. kr. ravnatelj. Knjiga je razdeljena na deset poglavij. Spisovanje takih knjig za

priprosti narod je težavno. Priznati pa moramo, da je g. pisatelj pisal dókaj domače in lahko umljivo, takó, da ga bode razumel tudi kmet, ako je količkaj bolj prebrisan.

5. Slovenske večernice za pouk in kratak čas. 45. zvesek. Obseza povesti, pesni, dramatiški spis, poučne spise in na konci je nekaj smešnic in kratkočasnic. Kakor so različni pisatelji, tako so tudi različni spisi. Nekateri pišejo dobro, umljivo in poučno, pri nekaterih je pa ves spis sama lupina brez pravega jedra. Ugaja nam najbolj povest »Zadnji ti-hotapec« ter spisa »Kakšno bodi naše stanovanje« in »Herbert Turjaški«.

6. Koledar za prestopno leto 1892. — Ima poleg navadnih koledarskih stvarij in imenika vseh udov še več povestij, životopisov in poučnih spisov. Lepa je prva povest »Čista vest je več vredna nego največje bogastvo«, zanimiva je črtica »Vitez Franc Miklosich«; zlasti pa nam ugaja spis »Kako sem prvič potoval na Dunaj in Dunajsko mesto« od Navratila. — S tem smo ob kratkem omenili družbine knjige. Reči moramo, da so lepe, za narod prav dobre, vendar bi želeli, da bi družba izdajala večje povesti kakor jih je že pred leti n. pr. Izdajalec, kateré se še sedaj čitajo rade. F. J.

Matica Slovenska je razposlala za l. 1891. tri knjige.

1. Letopis Matice Slovenske za leto 1891. Uredil Anton Bartel. V Ljubljani natisnila »Narodna tiskarna« 1891. Str. 358. Knjigarska cena 1 gld. 20 kr.

Vsebina letopisu: Enklitike v slovenščini. Sp. dr. M. Murko. Doneski k historični slovenski dialektologiji. Sp. Oblak. Premogova tvorba v obče, posebej pa nje izobrazba na slov. Štajerji. Sp. M. Cilensšek. Prazgodovinske in rimske izkopine na Slovenskem l. 1890. Sp. S. Rutar. Barve in njih uporaba v ornamentiki. Sp. J. Šubič. † Franc Miklosich. Napisal dr. M. Murko. Bibliografija slovenska od 1./1. 1890 — 1./1. 1891. Sestavil I. Tomšič. Letopis »Maticе Slovenske«, sestavil E. Lah. — Kar lahko vsak iz vsebine razvidi, so v letopisu večidel učene razprave, dá, nekatere se nam zdé preučene, zató jih ne moremo primerno oceniti. Dr. Murkov spis o Fr. Miklosichu je jako zanimiv. Bibliografija je sestavljena prav pregledno po nasvetih g. prof. R. Peruška.

2. Zgodovina Novega mesta. Sestavil Ivan Vrhovec, c. kr. profesor. V Ljubljani tiskala »Katoliška tiskarna« 1891. — Knjiga je razdeljena na:

Predgovor; viri; I. Okolica Novega Mesta; II. Najstarejša zgodovina; III. Popis starega mesta; IV. Doba od leta 1365. — 1580; V. Od ustanovljenja Karlovega do Marije Terezije (l. 1580. — 1740.); VI. Doba od Marije Terezije do francoske okupacije; VII. Francoska okupacija; VIII. Zgodovina kapiteljna; zgodovina novomeških šol; dodatek.

Mnogo truda je prizadelo g. pisatelju zbiranje gradiva za sestavljanje novomeške zgodovine; mučno je bilo zlasti brskanje po raznih arhivih. Knjiga ni pisana suhoparno, kakor so večina knjige jednake vrste, ampak je pisana živo, priprosto in prepletana z mičnimi dogodbicami, ki silijo čitatelja često na smeh. Knjiga je važen donesek h krajevni zgodovini slovenski.

3. Pegam in Lambergar. Povest. Spisal dr. Fr. D. V Ljubljani, 1891. Tiskala Blaznikova tiskarna. Str. 187. Knjigarska cena 60 kr.

Pisatelj te povesti je čislán in znan književnik, ki je spisal nam že več povestij. Kakor v »Velikem grofu«, takó se tudi v tej povesti peča s Celjani. Opisuje boje za bogato dedino celjsko po siloviti smrti zadnjega celjskega grofa Urha v Belem Gradu. Največ pravice vsled pogodbe je imel do posestva Celjanov cesar Friderik IV. Poganjal se je tudi česki in ogerski kralj Ladislav. Vdova kneginja Katarina je hotela obdržati dežele in naposled je celo celjski vojskovodja, Jan Vitovec, hrepnel po knežjem prestolu in kneginji vdovi. Zmagala je naposled pravična stvar in je prišlo vse nekdanje obširno celjsko posestvo v cesarjeve roke. Kralj Ladislav je bil umrl, kneginja Katarina se je bila morala podati na Krško (grad), Jan Vitovec in drugi nasprotniki cesarjevi so se pa pobotali z njim in stopili v njegovo službo. Glavni junak povesti, Gregor, je pa vzel Tajdo, ki sta potem živela morda srečno. — Povest priporočati in hvaliti je pač odveč, ker hvali jo dovolj ime pisateljevo. On piše: »Kajti so jej vračali«, »kajti se je bil grozil«; to se nam zdi napačno in vemo, da narod na Kranjskem nikjer ne govori takó, in tudi »kajti« malokdaj rabi; ako pa govori pravi: »Kajti vračali so jej«, »kajti bil se je grozil«. Nenavadno je tudi »osolpel«.

Vseh društvenikov je bilo letos 2157 in sicer 6 častnih, 300 ustanovnih in 1851 letnih. Ako primerjamo z družbo sv. Mohorja, reči moramo, da je to število veliko premajhno in bode treba še mnogo agitacije, predno bode število društvenikov primerno številu Slovencev, med katerimi je pač mnogo malomarnežev za knjigo slovensko. F. J.

Naši dopisi.

Z Razdrtega pod Nanosom, v starem letu. Ni navada, da bi naše cenjeno glasilo »Učit. Tovariš«,

prinašal kakeršnih koli novic iz tukajšnjega kraja. Tudi smo sploh malo vajeni, da bi časniki donášali